

# Veiligheidsplan

## Sociale Veiligheid

### Noventa

Beleidsdocument en protocol inzake veiligheid en veiligheidsbeleving

CBS de Merlettes, Goudtsjeblomstrjitte 22, 9288 AM Kootstertille. T 0512-331951 E [merlettes@noventa.nl](mailto:merlettes@noventa.nl)  
Schooljaar 2018-2019

## Inhoudsopgave

|     |                                            |    |
|-----|--------------------------------------------|----|
| 1.  | Inleiding .....                            | 3  |
| 2.  | Agressie en geweld .....                   | 4  |
| 2.1 | Agressie en geweld tegen personeel .....   | 4  |
| 2.2 | Interne en externe agressie .....          | 4  |
| 2.3 | Maatregelen tegen agressie en geweld ..... | 4  |
| 2.4 | Discriminatie .....                        | 5  |
| 2.5 | Pesten .....                               | 5  |
| 2.6 | Seksuele intimidatie .....                 | 5  |
| 2.7 | Sociale veiligheid .....                   | 6  |
| 2.8 | Extra informatie .....                     | 7  |
|     | Bijlagen .....                             | 8  |
|     | Bijlage 1 – Voorbeeld pestprotocol .....   | 8  |
|     | Bijlage 2 – Internetprotocol .....         | 16 |
|     | Bijlage 3 – Rouwprotocol .....             | 22 |

## 1. Inleiding

Voorliggend veiligheidsplan is een beleidsplan voor de fysieke en sociale veiligheid. Dat wil zeggen dat het beleidsplan zich richt op het creëren van een veilige omgeving voor zowel de leerlingen als de medewerkers van CBS de Merlettes in Kootstertille. Het veiligheidsplan wordt ook wel het plan voor veiligheid, gezondheid en milieu genoemd.

De indeling van de Arbocatalogus PO is leidend voor het gemaakte veiligheidsplan. De thema's voor dit veiligheidsplan zijn:

- Agressie en geweld tegen personeel
- Interne en externe agressie
- Maatregelen tegen agressie en geweld
- Discriminatie
- Pesten
- Seksuele intimidatie
- Sociale veiligheid
- Rouw en rouwprotocol

## 2. Agressie en geweld

### 2.1 Agressie en geweld tegen personeel

Er zijn verschillende manieren waarop agressie en geweld plaats kan vinden:

**Verbale agressie** – uitschelden, schreeuwen of zeer fel in discussie gaan. Ook discriminerende opmerkingen vallen hieronder. Verbale agressie kan zowel persoonlijk als telefonisch plaatsvinden.

**Fysieke agressie** – schoppen, duwen, slaan, spugen, vernielen of beroven. Bij gewelddadige overvallen kan fysieke agressie zelfs nog extremere vormen aannemen.

**Psychische agressie** – iemand verbaal of schriftelijk bedreigen, chanteren of vernederen.

Agressie en geweld zijn, naast pesten, seksuele intimidatie en werkdruk, een vorm van psychosociale arbeidsbelasting.

### 2.2 Interne en externe agressie

Agressie op het werk kan intern en extern plaatsvinden. Interne agressie is afkomstig van collega's, leidinggevenden en bestuurders en wordt ook wel gedefinieerd als pesten. Externe agressie wordt gepleegd door bijvoorbeeld leerlingen of ouders.

### 2.3 Maatregelen tegen agressie en geweld

Werkgevers kunnen de volgende maatregelen treffen om interne agressie op het werk zo veel mogelijk tegen te gaan:

- Laat werknemers en leerlingen duidelijk weten dat agressie niet geaccepteerd wordt;
- Bespreek agressie en geweld tijdens vergaderingen. Leidinggevenden die het onderwerp regelmatig bespreekbaar maken, geven aan dat ze het erg belangrijk vinden;
- Grijp in bij concrete situaties. Wie niets doet, legitimeert indirect het gedrag;
- Geef werknemers het gevoel dat ze met hun leidinggevende kunnen praten als ze ergens mee zitten;
- Stel een vertrouwenspersoon aan en informeer de medewerkers over deze vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon voor Noventa is Dhr. J. Kuipers; elke school heeft daarnaast een vertrouwenspersoon voor kinderen en een contactpersoon.
- Stel een klachtencommissie in. Daar kunnen werknemers terecht met hun klachten over agressie. Via een klachtencommissie kan ongewenst gedrag in een vroeg stadium gesignaleerd worden. De klachtenregeling is opgenomen in het Arbobeleidsplan;
- Noteer de klachten over agressie en intimidatie binnen het bedrijf in een rapport. Dit rapport kan gebruikt worden bij het vormgeven van het bedrijfsbeleid;
- Goed voorbeeld doet volgen. Als een leidinggevende zich professioneel gedraagt tegenover zijn ondergeschikten, dan zullen de medewerkers zich ook sneller netjes en fatsoenlijk gedragen.

## 2.4 Discriminatie

Discrimineren begint met het onderscheid maken tussen mensen of groepen op grond van kenmerken die er niet toe doen. Dit gebeurt vaak op basis van vooroordelen en stereotypen. Ieder mens heeft vooroordelen, daar is geen ontkomen aan, dat is ook niet strafbaar. Mensen anders behandelen op basis van vooroordelen is wel strafbaar.

Discriminatie in het onderwijs komt vaak voor tussen leerlingen onderling, tussen docenten en leerlingen en soms zelfs tussen de school en leerlingen. Het wordt weinig gemeld. Discriminatie in Friesland kan gemeld worden via het meldingsformulier op: [www.tumba.nl](http://www.tumba.nl)

## 2.5 Pesten

Pesten is onaanvaardbaar gedrag en vormt een bedreiging voor het individu (met name voor de leerlingen) en voor de sfeer op school. Een goed pedagogisch klimaat is een voorwaarde om pestgedrag te voorkomen. De school beschikt over een pestprotocol om voorkomend pestgedrag op een juiste manier te benaderen. Daarnaast werkt iedere school met een methodiek voor sociale vaardigheden en sociaal gewenst gedrag.

Een voorbeeld van een pestprotocol is opgenomen in bijlage 1.

## 2.6 Seksuele intimidatie

Seksuele intimidatie is ongewenste seksueel getinte aandacht die tot uiting komt in verbaal, fysiek of non-verbaal gedrag. Dit gedrag wordt door degene die het ondergaat ervaren als ongewenst of onplezierig. Seksueel intimiderend gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn.

Seksuele intimidatie leidt tot gevoelens van onveiligheid. Leerlingen en personeelsleden die hiermee worden geconfronteerd, moeten met hun probleem ergens terecht kunnen. Wanneer er sprake is van seksuele intimidatie kun je een beroep doen op de klachtenregeling. Als er sprake is van seksueel misbruik is er sprake van een misdrijf en geldt er een officiële procedure waarbij er aangifte gedaan dient te worden bij de politie.

Seksuele intimidatie is ongewenste seksueel getinte aandacht die tot uiting komt in verbaal, fysiek of non-verbaal gedrag. Dit gedrag wordt door degene die het ondergaat ervaren als ongewenst of onplezierig. Seksueel intimiderend gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn.

De wet regelt dat het bestuur van een school verplicht is om aangifte te doen van een vermoeden van seksueel misbruik van een leerling. Daarnaast is het bestuur het verplicht dit te melden bij de onderwijsinspectie. Als er op school een redelijk vermoeden bestaat dat een personeelslid zich schuldig heeft gemaakt aan seksuele intimidatie of seksueel misbruik, moet het bevoegd gezag overleg voeren met de vertrouwensinspecteur van het onderwijs. Als de inspecteur dit redelijk vermoeden deelt, moeten de ouders onmiddellijk van het vermoeden op de hoogte worden gesteld. Daarnaast is het bestuur verplicht aangifte te doen. Elk personeelslid in de school heeft een meldingsplicht: de plicht om een vermoeden te melden bij de directeur en /of bevoegd gezag. Is het geen vermoeden meer? Het verzwijgen van een strafbaar feit is strafbaar!

## 2.7 Sociale veiligheid

Waarom beleid:

De school is onderdeel van de samenleving: op school zit de samenleving. Omdat je in de grote samenleving geweld in allerlei vormen ziet toenemen, dringt datzelfde geweld ook de kleine samenleving van de school binnen. De norm: veiligheid, betrokkenheid en geborgenheid wordt geweld aangedaan.

*De school en de ouders:*

De aanwezigheid van geweld is onmiskenbaar. Enkele factoren die hierbij een rol kunnen spelen:

- Leerlingen hebben minder sociale binding met hun school;
- Scholen tolereren in het klein wat in het groot niet kan;
- Ontoereikende zorg veroorzaken verkeerde keuzes en onaangepast gedrag;
- De samenwerking tussen ouders en school is onvoldoende

*De school en de overheid:*

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs en voor de veiligheid van leraar en leerling. De school is de vindplaats van veiligheid en geweld en daarom ook de verantwoordelijke die handelt, normeert, aanspreekt en toepast. De overheid, het bevoegd gezag, de school en de ouders zijn samen aan zet omdat zij verantwoordelijk zijn voor de omvang van de middelen, de condities en faciliteiten waarmee de school werkt.

*Veiligheid: eis van kwaliteit:*

Voor zowel school als overheid geldt dat veiligheid een eis van kwaliteit is en dus ook een kwestie van beleid.

*Wat mag men van de school verwachten:*

- De veilige school is zich bewust van de noodzaak om op dit punt beleid te voeren: normen stellen, gedrag bespreken en gedragsregels afspreken, de toepassing daarvan te verzekeren en te handhaven;
- De veilige school realiseert zich dat onderwijs soms begint met opvoeding: de school is een onderdeel van de gemeenschappelijke samenleving;
- De veilige school is duidelijk in zijn pedagogische overtuiging en handeling: aandacht, liefde, respect en tolerantie zijn uitdrukkingen van een gedeelde missie: ieder wordt geacht zich aan te passen aan die gedeelde missie;
- De veilige school verzekert zich van het commitment van de ouders: voor de support van hun kind als leerling en voor diens succes op school. Als ouders moet je op een veilige school kunnen rekenen;
- De veilige school wijst leraren, leerlingen en ouders op eisen van goed gedrag maar ook op hun rechten en plichten. Zaken die niet deugen worden gemeld en klachtenprocedures worden geëerbiedigd;
- De veilige school verzekert zich bij inschrijving van een nieuwe leerling van adequate informatie van de voorgaande school zodat er een goed beeld is van mogelijkheden en belemmeringen;
- De veilige school wordt geleid door mensen die instaan voor ieders veiligheid: er wordt toezicht gehouden; men maakt melding van risico's, bedreiging of schade. De school ziet er binnen en buiten ordelijk, overzichtelijk en netjes uit;

- De veilige school biedt een plek waar mensen zich thuis voelen en indien nodig beschermd worden; veel aandacht voor het voorkomen en oplossen van conflicten en pesten.
- De veilige school heeft de wettelijke regels inzake sociale veiligheid in brede zin geïmplementeerd in haar organisatie. De Stg Noventa heeft een externe vertrouwenspersoon aangesteld, heeft contactpersonen aangesteld en heeft specifiek voor de leerlingen op elke school een vertrouwenspersoon voor kinderen aangesteld.

*Wat mogen de school en de ouders van de overheid verwachten in dezen:*

Een actieve overheid:

- Stelt scholen in staat om kansarme leerlingen een aangepast programma, begeleiding en zorg te kunnen bieden met inzet van onderwijsassistentie; maatschappelijk werk en conciërges;
- Helpt scholen om binnen de school fysieke ruimte te scheppen voor voorzieningen en om adequate en veilige opvang te bieden aan opvoedbare en onderwijsbare kinderen (faciliteren met middelen om de voorzieningen te realiseren);
- Stimuleert de aangifte van niet acceptabel gedrag en uitingen van geweld en accepteert dat de school daarin handelt namens de bedreigde medewerker of leerling. De politie kan hierbij een belangrijke rol spelen;
- Zorgt voor mogelijkheden om in het onderwijs onhandelbaar gebleken jongeren tijdelijk op te vangen in een voorziening buiten de school uit het oogpunt van jeugdzorg; bij wijze van time-out gericht op behandeling en terugkeer;
- Elimineert de gijzelende werking van de wet tussen scholen en sommige criminele leerlingen en tussen scholen onderling: de overheid tracht samen met de school een aparte sociaal-pedagogische opvang mogelijk te maken;
- Intensiveert de aanpak van het jeugdbeleid door commitment te verzekeren van alle overheden en instanties: afstemming en sanering van regels en erkenning van de school als spil in een goed jeugdbeleid.

*Veiligheid in het onderwijs is een eis van kwaliteit en (zowel voor de school alsook voor de overheid) een kwestie van beleid.*

## **2.8 Extra informatie**

### **Internet en sociale media**

Het is belangrijk dat kinderen op een verantwoorde wijze gebruikmaken van internet. Daartoe is bijlage 2 geschreven: hierin staat opgenomen hoe wij om willen gaan met het internetgebruik van kinderen en collega's.

### **Rouwprotocol**

In situaties waarin sprake is van ernstige traumatische ervaringen, is het noodzakelijk goed te handelen. Dit is vastgelegd in ons rouwprotocol, bijlage 3.

## Bijlagen

### Bijlage 1 – Voorbeeld pestprotocol

#### Waarom een pestprotocol?

De christelijke basisschool 'de Merlettes' wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkelingen door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ingeschreven regels aan te bieden en deze te onderhouden, maar soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de kinderen te maken. Een van die duidelijke regels is dat de kinderen met respect met elkaar dienen om te gaan.

Dat dit niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het de kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken.

Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle kinderen met elkaar moeten leren omgaan. Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een kind in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest. Dan kan een leerling zodanig in de knoop komen met zijn schoolomgeving, dat de ongeschreven regels van de leerkracht niet meer voldoende veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbreken. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de leerkracht onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid ernstig aangetast.

Voor de school is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

#### Begripsomschrijving

##### Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven, kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te doen vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

#### Voorbeelden van specifiek pestgedrag

##### Verbaal

- Vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: "Viespeuk, etterbak, mietje" enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je."
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.

- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken. (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak enz.)
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind.

### **Fysiek**

- Trekken en duwen of zelfs spugen.
- Schoppen en laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

### **Intimidatie**

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een kind dwingen om bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep mee te nemen.

### **Isolatie**

- Steun zoeken bij andere kinderen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingetjes.
- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

### **Stelen of vernietigen van bezittingen**

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken.

Het specifieke van pesten is dus gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Bij dit echte pestgedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdelingen terug bij een aantal betrokkenen.

### **De betrokkenen**

#### **Het gepeste kind**

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop het geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties waarin pesters alle kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Kinderen die gepest worden, doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdsgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten in een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden, mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt, waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdsgenoten. Jongens die worden gepest horen bijna nooit tot de motorisch beter ontwikkelde kinderen.

### **De pesters**

Kinderen die pesten zijn vaak juist wel de sterksten uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in de eerste instantie populair te zijn in een klas, maar ze dwingen de populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee in het gedrag naar een slachtoffer. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze ook direct op zoek naar een volgens slachtoffer. De zwijgende meerderheid en de meelopers krijgen een keuze die uitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat: je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer. Alles is immers beter dan door de 'machtige pester' zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust de regels en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelf bevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds de loer afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken. "Wie maakt mij wat?" staat met grote letter op het voorhoofd geschreven. Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich in bijvoorbeeld een andere omgeving, dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. "Laten pesten doet pesten". Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor. Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen van die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

### **De meelopers en de ander kinderen**

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de directe actieve rol van pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde 'meelopers'. Er zijn ook kinderen die niet

merken dat er gepest wordt, of er zijn kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving. Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtoffer rol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie. Vooral meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever gaan meepesten in een grote groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt, laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgegedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen, inclusief de pesters, onacceptabel zijn. Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra ander kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen, waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien, dit in tegenstelling tot de ervaren pester. Kinderen die pestgedrag signaleren en aangeven bij de leerkracht, vervullen dus ook een belangrijke rol. Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met school of op de club willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren. . De ouders willen maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. De school zorgt er voor dat in de oplossing van het pestgedrag ouders een actieve rol krijgen( zowel ouders van de gepeste leerling als ook de ouders van de pesters).

### **Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten.**

**Bij het gepeste kind:** Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan de normen die de ouders graag in hun kind terug zien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor kinderen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen doen er uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als represaille kan er in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

**Bij de pester:** De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen. Vaak zijn ze echter onmachtig door het ontbreken van het hanteren van de juiste vaardigheden.

**In de directe kind-omgeving:** Daarnaast is het goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen, omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer

door actief te helpen of een volwassene te hulp te roepen. Dit is vergelijkbaar met het niet te hulp schieten bij het verdrinken van mensen, waar een menigte bij aanwezig is. Ook zijn er altijd kinderen die niet in de gaten hebben, dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag, waar gepeste kinderen erg veel last van ondervinden.

**Bij de ouders:** Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoen van conflictsituaties tussen groepen kinderen. Dit zorgt ervoor dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet altijd als pester te manifesteren. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag. Hun kind maakt echter een abnormale ontwikkeling door met grote risico's op normatief afwijkend gedrag op latere leeftijd met grote gevolgen

### **Uitgangspunten bij de pestprotocol van de scholen van Noventa**

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op school voor de leerkracht als de ouders, de kinderen, de gepeste kinderen, de pester en de 'zwijgende' groep kinderen.
2. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.
3. Leerkrachten moeten tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in de algemene zin. Indien pestgedrag optreedt moeten leerkrachten duidelijk stelling nemen en actief optreden tegen dit gedrag. De verantwoordelijkheid blijft te allen tijde liggen bij de leerkracht.
4. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.
5. Dit pestprotocol wordt door het hele team en de schoolcommissie onderschreven en ook alle ouders ter inzage aangeboden.
6. Het pestprotocol wordt opgenomen op de website van de school en wordt jaarlijks onder de aandacht gebracht van de ouders
7. Op de website van elke school is de mogelijkheid om pesten (anoniem) te melden.
8. Meldingen van pesten worden altijd serieus genomen, onderzocht en opgelost.
9. Elke school heeft een vertrouwenspersoon voor kinderen/leerlingen aangesteld. Leerlingen kunnen in geval van pesten laagdrempelig deze vertrouwenspersoon in schakelen en samen met deze vertrouwenspersoon werken aan een oplossing.

### **Wat is de inhoud van het pestprotocol?**

Het pestprotocol vormt de verklaring van het team van de school en de schoolcommissie, waarin is vastgelegd dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelswijze gaat aanpakken.

De school wil voor alle kinderen, die de school bezoeken een veilige school zijn. Dit betekent dat de school expliciet stelling neemt tegen pestgedrag en concrete maatregelen neemt bij voorkomend pestgedrag.

## **Om welke protocolaire maatregelen gaat het?**

### **A Maatregelen en procedure:**

#### **Preventieve maatregelen:**

De leerkracht bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken en regels in de groep aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle groepen van de school en in groep 3 t/m 8 worden de regels van het pestprotocol expliciet besproken. Indien de leerkracht daar aanleiding toe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek.

Naast het bespreken van het pestprotocol krijgt pesten expliciete aandacht in de methodieken voor het aanleren sociale vaardigheden welke de school gebruikt. Leerkrachten worden periodiek geschoold in het omgaan met pestgedrag en de oplossingen daarvan.

#### **Repressieve maatregelen**

1. Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken kinderen besproken door de leerkracht van het kind. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in de leerlingenadministratie van zowel de pester als het gepeste kind.
2. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen, in een gesprek op school. Aan het einde van het oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sanctie bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Daarbij kan gedacht worden aan: buitenspelen, overblijven, bewegingsonderwijs, excursies, schoolreisjes en bibliotheekbezoeken. De directeur van de school wordt uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders en kan de gemaakte afspraken terug vinden in de leerlingenadministratie van de school.
3. Indien het probleem zich toch blijft herhalen, meldt de leerkracht dit opnieuw aan de directeur van de school. De leerkracht overhandigt de directeur een gedocumenteerd protocol met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken (schooladministratiesysteem Parnassys).
4. De directeur roept de ouders op school voor een gesprek. Ook het kind kan in dit eerste directie gesprek betrokken worden. De directeur gaat uit van het opgebouwde archief van de leerkracht en vult dit archief verder aan met het verloop van de gebeurtenissen (schooladministratiesysteem Parnassys).
5. Indien het gedrag niet verbetert, kan er een verwijzing plaatsvinden naar het maatschappelijk zorgsysteem in de richting van de afdeling jeugdzorg van de G.G. en G.D. dan wel het R.I.A.G.G.
6. Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken, kan de directeur van de school overgaan naar de bijzondere

maatregelen b.v. isoleren van de pester of een schorsing op basis van onacceptabel gedrag.

### **B. De concrete pedagogische invulling als handvat van het pestprotocol:**

Formulieren en procedures leiden op zichzelf niet tot het verdwijnen van ongewenst gedrag. Wel is het belangrijk om in zaken als pestgedrag duidelijk aan te geven hoe het verloop van een casus wordt behandeld, want er is veel tijd mee gemoeid en er zijn ook vele betrokkenen. Onderstaande tekst geeft concrete invulling en handreikingen voor het pedagogisch handelen vanuit de professionele schoolomgeving. Indien bij het signaleren van een pestprobleem de leerling dat niet aan een leerkracht durft te vertellen, kan een kind naar de vertrouwenspersoon voor kinderen gaan; Natascha Pool. Deze leerkracht, een zogenaamd vertrouwenspersoon voor de kinderen, koppelt het probleem vervolgens terug naar de direct betrokken leerkracht alsmede de directeur van de school..

### **Hulp aan het gepeste kind:**

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind is eenzaam en slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaring. Dit gebeurt door achtereenvolgens:

- Gesprekken met de vertrouwenspersoon, bij voorkeur de leerkracht van het kind of de vertrouwenspersoon voor kinderen van de school. Bij het monitoren van ontwikkelingen is het van belang naast incidentele momenten ook vast momenten voor gesprek in te bouwen waarin het kind gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.
- Schriftelijke verwerking door het kind. Het kind krijgt de beschikking over een 'verwerkingsschriftje' dat op elke gekozen moment door het kind kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijden om. Het gaat hierin om een vertrouwelijk instrument van kind en leerkracht. Het kind krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven/tekenen.
- Ondersteuning bij het zich weerbaar tegen pesten opstellen
- In bepaalde gevallen kan in overleg met de ouder(s)/verzorger(s) professionele externe hulp ingeschakeld worden.

### **Hulp aan de pester:**

De pesters hebben in ons pedagogisch stelsel ook recht op hulp, zij zijn niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar onze professionele hulp bij nodig. Die hulp kan bestaan uit de volgende activiteiten:

- Een gesprek vanuit het protocol waarin ondubbelzinnig zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op de school. Dit gesprek wordt gevoerd als een slechtnieuwsgesprek. Er wordt een schriftelijk verslag van gemaakt en een duidelijke afspraak voor een vervolgesprek, ongeacht de ontwikkelingen en welke straf er zal komen indien het pestgedrag toch weer voorkomt.
- Pestgedrag wordt binnen het team van de school gemeld, zodat al het personeel alert kan reageren.
- De ouders worden geïnformeerd van zowel de pester als het gepeste kind.
- Van alle gesprekken met de pester en/of ouders worden verslagen gemaakt. Indien deze activiteit geen oplossing biedt, voert de leerkracht een aantal probleemoplossende gesprekken met de leerling waarbij getracht zal worden

de oorzaak van het pesten te achterhalen. Daarnaast proberen we de pester gevoelig te maken voor hetgeen hij/zij aanricht bij het gepeste kind.

- Als het pestgedrag blijft voortduren kan de school de hulp van het R.I.A.G.G. of de Schoolbegeleidingsdienst inroepen. Indien dit alles niet leidt tot een verbetering zal de ouders geadviseerd worden te kijken naar een andere school voor hun kind.

### **Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers:**

De zwijgende middengroep is, als eerder beschreven, in dit stuk van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben kinderen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep is eenvoudig te mobiliseren, niet alleen door de leerkracht maar ook door de ouders.

### **Hulp aan de ouders**

Voor de ouders van het gepeste kind is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. De ouders van de pesters moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering behoeft.

- De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers moeten zich bij de leerkracht kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een kind gepest wordt. Ook voor de ouders moet er een klimaat geschapen worden waarin duidelijk is dat de school open staat voor dit soort meldingen.
- Ouders kunnen hun kind zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Indien het kind die stelling niet durft te nemen, het altijd aan de ouders of leerkracht moet vertellen. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

### **De belangrijkste regel van het pesten luidt:**

#### **Wordt je gepest, praat er thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden!**

De 10 gouden regels vanuit het pestprotocol voor kinderen zijn:

1. Wie ik ben is veel belangrijker dan hoe ik eruit zie.
2. We zeggen alleen aardige dingen tegen elkaar.
3. Iedereen hoort erbij.
4. Ik ben aardig voor een ander en wil samenwerken.
5. Kinderen met problemen help ik zoveel mogelijk.
6. Schelden is er niet bij.
7. Niemand wordt bij de bijnaam genoemd.
8. Ruzie maken is niet leuk/ niet aan elkaar zitten als de ander dat niet wil.
9. Niet schoppen/ niet slaan.
10. We passen goed op onze eigen spullen, maar ook op de spullen van een ander.

## Bijlage 2 – Internetprotocol

### Kort en bondig:

De werkgever geeft de beschikking over internet en e-mail op Stichting Noventa Onderwijs. Hiervoor zijn regels nodig voor gebruik. De werkgever gaat uit van vertrouwen in de medewerker. Wel moet die medewerker weten dat alle handelingen op het internet door systemen worden opgeslagen. Ook vindt de werkgever dat internetgebruik voornamelijk zakelijk moet zijn, dit ondanks het feit dat privégebruik niet wordt uitgesloten. In ieder geval is het verboden om algemene normen van goed fatsoen te overtreden.

### Algemeen

Alle scholen van Stichting Noventa Onderwijs hebben de beschikking over een intern netwerk met een externe aansluiting op het Internet. De Stichting Noventa Onderwijs geeft medewerkers de beschikking over Internet en (externe) e-mail indien de werkzaamheden dit vereisen.

### Artikel 1 Begripsbepalingen

1. Onder werkgever wordt verstaan het bevoegd gezag.
2. Onder werknemer wordt verstaan het personeelslid, dat door of vanwege de werkgever is aangesteld, zowel in vaste als in tijdelijke dienst.
3. Onder verkeersgegevens worden verstaan gegevens over het gebruik maken van email, internet en sociale media zoals de afzender, de ontvanger, de bezochte sites, de datum, de tijd, de duur en de inhoud van het verkeer.
4. Onder een onderzoek wordt verstaan (ook met terugwerkende kracht) controleren van het email, internetgebruik en sociale media van een werknemer en het ten aanzien van hem of haar doen van observaties.

Dit gebeurt om feitelijk bewijskracht te verzamelen.

### Artikel 2 Doel van het protocol

1. Dit protocol heeft tot doel een goede balans te bereiken tussen een verantwoord gebruik van e-mail, internet en gebruik sociale media en de bescherming van de privacy en vrijheid van werknemers.
2. Het protocol bevat afspraken over de wijze, waarop de werkgever omgaat met het vastleggen en controleren van tot een werkgever herleidbare gegevens over gebruikt e-mail, internet en sociale media.

### Artikel 3 Algemene uitgangspunten

1. Er wordt bij het gebruik van Internet een liberaal regime voorgesteld waarbij iedereen voor zijn/ haar eigen handelen verantwoordelijk wordt geacht. Dit betekent dat de werkgever geen systematische controle zal uitvoeren op de handelingen van de medewerkers op het internet. Er wordt gestreefd naar een maximale bescherming van privacy en vrijheid van werknemers op de werkplek.
2. Persoonlijke verkeersgegevens zullen alleen gebruikt worden voor de in artikel zeven genoemde doelen.
3. Het uit een oogpunt van kosten- en capaciteitsbeheersing samenstellen van managementinformatie en gebruiksstatistieken op basis van de vastgelegde verkeersgegevens valt niet onder de werking van dit protocol. Voorwaarde daarbij is dat het gaat om geanonimiseerde en getotaliseerde gegevens.

#### **Artikel 4 Email gebruik**

1. Het Noventa mailadres ([naam@noventa.nl](mailto:naam@noventa.nl)) is het mailadres dat door medewerkers van Noventa voor zakelijke mail, dus o.a. ook voor mailcontacten met ouders gebruikt moet worden.
2. Werknemers zijn gerechtigd het email systeem voor niet-zakelijk verkeer te gebruiken voor het ontvangen en versturen van persoonlijke e-mail berichten.
3. Dit recht van de werknemer is gebonden aan de volgende voorwaarden:
  - privégebruik van email is toegestaan. Wel is het de bedoeling dit privégebruik te beperken tot het strikt noodzakelijke in eigen tijd (voor en na schooltijd). Het privégebruik van email is wel gebonden aan dezelfde regels als bij zakelijk gebruik.
  - het is niet toegestaan dreigende, seksueel intimiderende, dan wel racistische berichten te versturen;
  - het is niet toegestaan zich in te laten met online gokken, versturen van kettingbrieven, e.d.
  - het is niet toegestaan schade aan de organisatie of het bevoegd gezag en aan derden toe te brengen. Hieronder valt ook imagoschade aan de organisatie of het bevoegd gezag.
  - het is niet toegestaan ongevraagde ideële of commerciële reclame (ook wel spam) te verzenden;

#### **Artikel 5 Internetgebruik**

1. Internet wordt door de werknemers gebruikt voor opbouwende educatieve doeleinden.
2. Werknemers zijn gerechtigd het internetsysteem voor niet-zakelijk verkeer te gebruiken. Wel is het de bedoeling dit privégebruik te beperken tot het strikt noodzakelijke in eigen tijd (voor en na schooltijd).
3. Hierbij stelt de werkgever dat de te bezoeken website moet voldoen aan algemene normen van goed fatsoen. In ieder geval is het de medewerker verboden om zich te bevinden op sites die:
  - erotisch/pornografisch materiaal bevatten;
  - discriminerende uitlatingen of ideeën bevatten;
  - shockerende of denigrerende zaken bevatten;
  - het is niet toegestaan illegale software en auteursrechtelijk beschermde gegevens te downloaden en te versturen;
  - het is niet toegestaan aankopen of bestellingen te doen voor privédoeleinden.

#### **Artikel 6 Gedragscode gebruik Sociale media**

##### *Wat zijn sociale media?*

Sociale media is de verzamelnaam voor alle toepassingen op internet waarmee het mogelijk is met elkaar te communiceren en informatie te delen. Belangrijk kenmerk van sociale media is dat informatie razendsnel verspreid kan worden. Naast discussie en nieuwsverspreiding worden Sociale media ook ingezet voor kennisontwikkeling en –deling door gebruik te maken van de kennis van een grote groep.

Sociale media bieden kansen om te laten zien dat je trots bent op je werk en kunnen bijdrage aan een positief imago van de school en de instelling waarvoor je werkt.

Het delen van informatie en kennis met groepen waarmee op traditionele wijze nauwelijks communicatie mogelijk was kan leiden tot een beter beeld van de organisatieomgeving.

Deze richtlijnen hebben enkel te maken met situaties waarbij er een overlap is (of kan zijn) tussen werk en privé. Weblogs, forums en netwerken waar je alleen als privépersoon actief bent – over hobby, familie en andere activiteiten die geen raakvlak hebben met de werksituatie – vallen hier expliciet niet onder.

### *Richtlijnen gebruik sociale media*

Je bent zelf verantwoordelijk. Alles wat je schrijft of plaatst is jouw verantwoordelijkheid. Plaats nooit berichten die het imago van de school, Stichting Noventa Onderwijs of mensen kunnen schaden. Bij twijfel geldt altijd: niet plaatsen. Bij twijfel over een publicatie of over de raakvlakken met de school of Stichting Noventa Onderwijs zoeken medewerkers contact met hun leidinggevende. Houd privé en werk gescheiden. Uiteraard respecteren we de vrijheid van meningsuiting van onze medewerkers, maar als je over je werkzaamheden publiceert op sociale media, bedenk jezelf dan altijd dat je een vertegenwoordiger van Stichting Noventa Onderwijs bent en dat jouw persoonlijke mening over bepaalde zaken in tegenstelling kan zijn met de belangen van Stichting Noventa Onderwijs.

Medewerkers van Stichting Noventa Onderwijs zijn zich ervan bewust dat wat zij publiceren op sociale media voor langere tijd openbaar zal zijn.

Geef nooit vertrouwelijke informatie van de school waarop je werkt of van Stichting Noventa Onderwijs.

Bij onderwijsonderwerpen maken medewerkers duidelijk of zij op persoonlijke titel of namens de school publiceren.

Ga niet in discussie met een leerling of ouder op Social media.

Spreek met respect over anderen.

Check de reacties op je berichten.

Citeer geen collega's.

### **Artikel 7 Toegestane vastlegging van verkeersgegevens**

De werkgever legt met als doel vast de bewaking van dit protocol de in artikel 1 genoemde verkeersgegevens over gebruik email, internet en sociale media.

Deze verkeersgegevens worden niet langer bewaard dan noodzakelijk, met een maximale bewaartermijn van 6 maanden.

In gevallen, als bedoeld in artikel 8 van dit protocol kan van deze bewaartermijn worden afgeweken.

### **Artikel 8 Systeem en netwerkbeveiliging en blokkering**

1. De werkgever behoudt zich het recht voor om het voorkomen van verboden gebruik in te bouwen in de software die binnen de organisatie wordt gebruik om te internetten. Deze zogenaamde content-filtering maakt dit mogelijk.
2. Uit beveiligingsoogpunt is de werkgever gerechtigd zijn systeem of netwerk op geautomatiseerde wijze te beveiligen tegen systeemaanvallen door virussen, trojans of andere schadelijke programma's.
3. De werkgever is gerechtigd verdachte berichten te retourneren aan de afzender.
4. De werkgever is gerechtigd verdachte berichten op een aparte locatie te bewaren voor nader onderzoek of eventuele herstelwerkzaamheden. De betrokken werknemer wordt hierover geïnformeerd.
5. De werkgever is gerechtigd verboden en ongewenst gebruik softwarematig te blokkeren of te voorkomen door het niet aanbieden van software.

### **Artikel 9 Onderzoek in bijzondere gevallen**

1. Werknemers waarvan geconstateerd is dat zij zich niet aan de regels houden van het verenigingsbeleid worden hierop door de direct leidinggevende zo spoedig mogelijk aangesproken. De werknemer ontvangt hiervan persoonlijk een schriftelijke bevestiging.
2. Indien de redelijke verdenking of het vermoeden, in de genoemde constatering van art. 8.1 blijft bestaan, kan de werkgever besluiten tot het verrichten van het in artikel 1, lid 4 bedoelde onderzoek.
3. De opdracht tot het doen van een dergelijk onderzoek wordt gegeven door het bevoegd gezag. Voordat dit onderzoek plaats vindt dient het bevoegd gezag de betrokkene en de direct leidinggevende gehoord, te hebben. Het bevoegd gezag kan na de betrokkenen gehoord te hebben afzien van een onderzoek.

### **Artikel 10 Rechten van werknemers**

1. Werknemers hebben het recht de over hem of haar verzamelde gegevens als bedoeld ,in artikel 8 zo spoedig mogelijk in afschrift te ontvangen (**inzagerecht** en **kopierecht**).
2. Werknemers hebben het recht om hierop binnen twee weken schriftelijk te reageren in de vorm van een verweer, waarbij kan worden verzocht het verrichte onderzoek te (laten) verbeteren dan wel aan te vullen indien sprake is van feitelijk onjuiste gegevens (**correctierecht**).
3. Werknemers hebben het recht om de over hem of haar geregistreerde gegevens, die niet (langer) ter zake doen, of in strijd met dit protocol of een wettelijk voorschrift zijn geregistreerd te (laten) verwijderen en te (laten) vernietigen (**verwijderingsrecht**). Over een verzoek om verwijdering en vernietiging wordt binnen vier weken beslist. Indien een dergelijk verzoek wordt ingewilligd, vindt de verwijdering en vernietiging meteen plaats.
4. De verzoeken en het verweer als bedoeld in dit artikel worden gericht aan het bevoegd gezag.

### **Artikel 11 Maatregelen**

1. De werkgever beslist op basis van het gehouden onderzoek en het schriftelijke verweer van de betrokken werknemer of een maatregel wordt opgelegd.
2. Indien besloten wordt tot het opleggen van een maatregel dan zijn de desbetreffende bepalingen van de CAO Primair Onderwijs van toepassing.
3. Indien uit het onderzoek blijkt dat er een redelijke verdenking of vermoeden van het plegen van een strafbaar feit is, dan zal de werkgever hiervan aangifte doen.

### **Artikel 12 Systeembeheer**

1. De algemene (beroepsmatig) aan de systeembeheerder(s) opgelegde geheimhoudingsplicht geldt onverkort voor het privé gebruik van e-mail en internet door werknemers.
2. Zonder verkregen opdracht daartoe is (zijn) de systeembeheerder(s) niet bevoegd tot het lezen van email berichten van werknemers. Ook het controleren van internetgebruik en het meekijken met het internetgebruik van werknemers is niet toegestaan.
3. Op grond van hun pedagogische verantwoordelijkheid mogen de werknemers e-mail van leerlingen bekijken.

4. Een onderzoek naar het email, internetgebruik of het gebruik Sociale media wordt eerst gestart nadat daar door het bevoegd gezag opdracht toe is verstrekt.

### **Artikel 13 Bezwaren- en klachtenprocedure**

1. Indien het onderzoek als bedoeld in artikel 8 van dit protocol leidt tot het opleggen van een disciplinaire maatregel dan zijn de ter zake geldende bepalingen van de Algemene Wet Bestuursrecht van toepassing.
2. De werknemer kan een klacht indienen bij benadeling in zijn of haar rechten op grond van dit protocol of een onredelijke behandeling. De klacht dient bij een daartoe in het leven geroepen onafhankelijke klachtencommissie te worden ingediend. De Stichting Noventa is hiervoor aangesloten bij de landelijke klachtencommissie van Verus.

### **Artikel 14 Slotbepalingen**

1. Dit protocol treedt in werking op de achtste dag nadat het door ons met instemming van de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad definitief is vastgesteld. In de week tussen vaststellen en in werking treden wordt het besluit op behoorlijke wijze aan de werknemers kenbaar gemaakt.
2. Wijzigingen van dit protocol komen op dezelfde wijze met instemming van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad tot stand.
3. Dit protocol kan worden aangehaald als 'Protocol email, internetgebruik en gedragscode gebruik sociale media.

### **Toelichting op protocol e-mail, internetgebruik en gedragscode gebruik sociale media op school**

Het protocol behandelt uitsluitend het e-mail, internetgebruik en gedragscode gebruik sociale media van onderwijspersoneel. Aanvullend hierop worden op schoolniveau de volgende afspraken gemaakt met leerkrachten:

1. internet wordt gebruikt voor opbouwende educatieve doeleinden;
2. sites die door de leerkracht aan de leerling worden aangeboden worden eerst door de leerkracht bekeken;
3. er worden geen sites bekeken die niet aan de fatsoensnormen voldoen;
4. er wordt aan de leerlingen uitgelegd waarom zij bepaalde sites wel of niet mogen bekijken;
5. de leerkracht draagt zorg voor een omgeving waarin leerlingen open kunnen vertellen wanneer zij op een ongewenste, onbedoelde site komen; het is meestal immers niet hun schuld;
6. regels en wetten met betrekking tot copyright worden in acht genomen;
7. informatie die terug te voeren is op leerlingen mag niet op het openbare deel van het net terechtkomen;
8. namen in combinatie met foto's van leerlingen worden niet op het net gepubliceerd. In voorkomende gevallen alleen met toestemming van de ouders. Ook voor het publiceren van individuele foto's wordt eerst toestemming gevraagd middels het ondertekenen van een schriftelijke verklaring door de ouder(s)/verzorger(s).
9. voor email en gebruik sociale media geldt ook het briefgeheim, maar op grond van hun pedagogische verantwoordelijkheid mogen Leerkrachten e-mail van leerlingen bekijken.

Uiteraard komt het voor dat leerlingen gebruik maken van internet ter verrijking van het onderwijs: om informatie te zoeken, contacten te leggen met leerlingen van andere scholen en om deskundigen te kunnen raadplegen. De software die in ontwikkeling is verwijst meer en meer naar internetsites voor aanvullend, actueel of alternatief materiaal. Internetactiviteiten worden hiermee steeds meer onderdeel van methodes en leergangen. De software bij methodes kan in de toekomst door kinderen ook via internet benaderd worden.

Het is daarom verstandig met de leerlingen aan aantal gedragsafspraken te maken:

1. zonder toestemming van de leerkracht wordt geen persoonlijke informatie doorgegeven op internet: namen, adressen en telefoonnummers;
2. vertel je leerkracht meteen als je informatie tegenkomt waardoor je je niet prettig voelt of waarvan je weet dat het niet hoort; houd je aan de afspraken, dan is het niet jouw schuld dat je zulke informatie tegenkomt;
3. leg nooit verdere contacten met iemand zonder toestemming van je leraar;
4. verstuur bij emailberichten nooit foto's van jezelf of van anderen zonder toestemming van je leerkracht;
5. beantwoord nooit email waarbij je je niet prettig voelt of waar dingen in staan waarvan je weet dat het niet hoort; het is niet jouw schuld dat je zulke berichten krijgt;
6. verstuur ook zelf dergelijke mailtjes niet;
7. spreek van tevoren met je leerkracht af wat je op internet wilt gaan doen.

De gedragsafspraken uit dit protocol rondom het gebruik van internet, e-mail en sociale media communiceren we de leerlingen, met de ouders en worden opgenomen in de schoolgids en de website van de school.

## Bijlage 3 – Rouwprotocol

In geval van een ernstige calamiteit hanteren de scholen van Noventa het volgende stappenplan / rouwprotocol

### 1. Het bericht komt binnen:

Controleer of het bericht klopt bij politie of betrouwbare derden.

Vorm een begeleidingsteam: directeur, betreffende leerkracht(en), interne begeleider, vertegenwoordiger van de ouderraad. Te overwegen valt of er een externe deskundige of geestelijke ingeschakeld moet worden. Deze persoon kan deze dagen een steun en kennisbron vormen voor leerkrachten, leerlingen, ouders van leerlingen en andere betrokkenen.

Benoem één van deze personen tot eerste verantwoordelijke. Wie het meest geschikt is voor deze rol hangt af van persoonlijke omstandigheden of andere belangrijke zaken op school die aandacht vragen.

### 2. Duidelijkheid krijgen over de situatie eventueel bij derden die goed op de hoogte zijn of bij de politie:

**( probeer de situatie duidelijk in kaart brengen en noteren!)**

Wie is er overleden?

Wat is er gebeurd?

Waar, wanneer en hoe is het gebeurd?

Zitten er nog andere kinderen van het gezin of familieleden op onze school, en in welke groep?

Zijn er andere leerlingen van onze school betrokken

### 3. Contact opnemen met de familie

De eerste verantwoordelijke belt het gezin.

Bespreek welke informatie bekend mag worden gemaakt.

Heeft de familie van het kind nog specifieke wensen waar we als school nu al rekening mee kunnen houden?

Maak afspraken over bezoeken: door wie en wanneer.

Tijdens dit bezoek kunnen er weer andere punten besproken worden, zoals:

- Afscheid nemen van het overleden kind,
- Bijdrage van de school aan de afscheidsviering,
- Wat willen de kinderen in de klas doen en hoe hebben ze gereageerd,
- Wil het kind naar school gaan in de dagen voor de begrafenis en zo ja, op welke manier.
- Rouwadvertenties namens de school- de klas –de organisatie Noventa
- Bloemen bij de begrafenis

### 4. Informeren van leerkrachten, leerlingen, ouders en andere betrokkenen.

Het begeleidingsteam draagt zorg voor het informeren van alle betrokkenen.

Afhankelijk van de aard van de calamiteit treed de directeur-bestuurder toe tot het begeleidingsteam. De volgende stappen zijn daarbij aan de orde:

- Informeer het bestuur. ( directeur-bestuurder). Hij informeert Raad van Toezicht.
- Informeer leerkrachten als het enigszins kan gezamenlijk. Denk aan de conciërge, administratie en de eventuele overblijfmoeders.

- Informeer ouderraad en medezeggenschapsraad.
- Informeer de groep van het kind.
- Informeer overige kinderen van de school, eventueel gezamenlijk. denk ook aan afwezige leerlingen: zieke kinderen, kinderen die op een schoolreisje of excursie waren of naar de gymzaal/ zwemmen.
- Informeer ouders van de leerlingen d.m.v. brief. (via email)
- Informeer inspectie van het onderwijs

Tijdens het weekend of in de vakantie tijdstip en manier van informeren nader afspreken.

### **5. Rooster aanpassen.**

Bij een ernstige calamiteit ( bijvoorbeeld het overlijden van een leerling) heeft dit een zeer ernstige persoonlijke impact en een impact op de school. Het begeleidingsteam overlegt met betrokkenen, over de volgende zaken;

1. Overweeg of feesten en andere activiteiten uitgesteld moeten worden.
2. Vraag toestemming voor roosterwijziging aan bij leerplichtambtenaar/inspectie.
3. Bespreek van tevoren samen de manier waarop de groep wordt opgevangen, maak gebruik van de deskundigheid die er op dit gebied is (zie bijlage met adressen en literatuur).
4. Zorg voor ondersteuning van de leerkracht (hij/ zij moet niet het gevoel krijgen er allen voor te staan, neem de tijd voor deze ondersteuning!)
5. Geef emoties de ruimte bij de leerlingen, maar ook bij je leerkrachten. Zorg daarbij voor een veilige omgeving! Bespreek emoties.
6. Richt een herdenkingsplek/ruimte in.
7. In overleg met de familie plannen uitwerken voor de herdenkingsbijeenkomst en de crematie/begrafenis.  
Samen met de klas ook kijken wat de kinderen kunnen doen.
8. Bereid de kinderen voor op de herdenkingsbijeenkomst / begrafenis.  
Duidelijkheid neemt veel angst weg.
9. Bespreek de advertentie en bloemen welke met ouder(s)v/verzorger(s) zijn besproken.

### **6. Terugkeer naar school door betrokken leerling(en)**

Bespreek met de ouders wanneer het kind met het lesprogramma mee wil doen. Zijn bepaalde aanpassingen gewenst?

Bespreek wat het kind kan doen (een niet opvallend signaal) als het er even 'uit' wil. Waar kan het zich dan even terugtrekken?

Zet in overleg met de ouders een plan op voor de weken die volgen en zorg ervoor dat ook na die eerste weken de leerlingen en leerkrachten ruimte krijgen om hun verdriet te benoemen en verwerken. Denk aan eerdere verliessituaties bij alle leerling als de leraar.

### **7. Eventueel extra.**

Is er behoefte aan meer deskundigheid? Is er behoefte aan externe deskundigheid , rouwbegeleiding, slachtofferhulp o.id.

Ouderavond beleggen indien daar behoefte aan is of noodzaak. (Denk b.v. aan meningitis.)

Ook hier telt weer; duidelijkheid neemt onnodige angst weg.

### **8. Nazorg voor de ouders.**

Spreek een vervolgbezoek af door de leerkracht ter ondersteuning van de leerling en familie.

Indien een kind is overleden en dit het enige kind van deze ouders op uw school is, bespreek dan met de ouders hun wensen. Neem in de loop van het schooljaar zelf nog enkele keren contact op met de ouders.

Indien een overlijden heeft plaatsgevonden vlak voor de zomervakantie, zorg dan dat er na de vakantie voldoende aandacht is hiervoor ten aanzien van betrokken leerlingen en familie. Wellicht kan, zodra bekend is wie de nieuwe leerkracht zal zijn, deze samen met de huidige leerkracht met het kind en de familie praten.

### **9. Terugkijken en evalueren.**

Evalueer met je team.

Evalueer met de betrokken familie.

### **10. Verdere begeleiding van de leerling die een gezinslid heeft verloren**

Na de begrafenis of crematie raakt de herinnering aan het overlijden voor leerkrachten en medeleerlingen geleidelijk op de achtergrond. Voor de leerling die een gezinslid is verloren, is dit niet zo, ook al laat het niet of nauwelijks iets merken van zijn/haar gevoelens naar aanleiding van dit verlies. De volgende aandachtspunten zijn van belang bij de begeleiding van een leerling die een gezinslid is verloren.

Niet alleen verdriet, maar ook andere gevoelens horen bij rouw. Accepteer elk gevoel. Geef geen adviezen of geruststellingen.

Zoek een manier waarop het kind gevoelens als kwaadheid of verdriet kan uiten, zonder dat anderen hier last van hebben.

Houd een vinger aan de pols bij kinderen die weinig laten merken van hun gevoelens.

Bedenk dat leer- of gedragsproblemen het gevolg kunnen zijn van rouw, ook jaren na het verlies. Onderzoek deze mogelijkheid. Spreek het kind in dat geval niet aan op zijn gedrag, maar toon begrip.

**Doe alles in nauw overleg met de familie!**

**Tip : In de personeelsbibliotheek van Noventa ( aanwezig in het stafkantoor) is veel informatie over rouw, rouwverwerking, instanties die ondersteuning bieden en dergelijke zaken .**